

Adršpach

Kraj: Královéhradecký

Správní obvod: Broumov

Nadmořská výška: 554 m n. m.

Počet obyvatel: 490

Adresa URL: www.obecadrspach.cz

Okres: Náchod

GPS souřadnice: 50.624287N, 16.083401E

První pís. zmínka: 1348 (673 let)

PSČ: 549 52

Historie obce Adršpach

V nejstarších dobách byla oblast v níž se nacházejí Adršpašské skály jediným ohromným pralesem. Celý komplex hraničních hor včetně Krkonoš i Orlických hor byl od dob Římanů nazýván Hercynským lesem. Pohraničním hvozdem procházela, nepochybně již od pravěku, stará cesta vedoucí z polabské nížiny přes východočeskou sídlištní oblast Brankou u Náchoda do kladské kotliny a odtud dále až k pobřeží Baltického moře k vyhledávaným nalezištím jantaru. Z okolí Svaté hory v blízkosti Adršpachu pochází ojedinělý nález klenuté mísy a několika zlomků keramiky z mladší doby laténské. Před vznikem přemyslovského státu bylo celé území východních Čech pod svrchovaností Slavníkovců. V listině Jindřicha IV. je území ještě v roce 1086 označeno jako území druhých Charvátů. Proces konsolidace a upevňování přemyslovské svrchovanosti byl narušen vpádem Boleslava Chrabrého do Čech v roce 1003. Pokud krajinu pokrýval rozsáhlý hvozd, který se teprve od 13. století kolonizoval, nebyly zajímavé skalní útvary ani patrné. Hraniční hvozd je pojem z časů počátků kolonizace a vytvářel přirozenou ochranu české zemi. První historické zprávy týkající se pískovcových skalních útvarů se zmiňují o Broumovských stěnách. Na toto skalní pásmo, oddělující Policko od broumovské pánve, narazil člověk již v pravěku. Výstižný název Stěny je poprvé doložen roku 1213 a 1229 v břevnovských klášterních listinách. V tom čase se kolonizace dotkla také skupiny Adršpašsko-teplických skal souběžně ze dvou směrů. Z Východní strany podél toku řeky Metuje a ze strany západní podél toku Dřevíče (Olšovky). Východiskem zde byl patrně Stárkov. Koncem 13. století vznikly na Metuji Teplice a v oblasti skal dva hrady Střmen a Adršpach, později hrad třetí Skály, které byly pevnými obrannými body v divoké krajině. Mince z časů třicetileté války. Nález z Horního Adršpachu. V polovině května 1981 byl při provádění zemních prací rozrušen depot mincí. Mince rozptýlené ve vytěžené zemině byly rozebrány. Nález byl zatajen a teprve dodatečně bylo zachyceno 21 mincí, které Mince byly uloženy v koženém váčku, jehož otisk se zachoval na jedné z mincí. K uložení došlo po r. 1629. V současnosti jsou mince uloženy v Okresním muzeu v Náchodě. Adršpašské skalní město na sebe upoutalo pozornost jako první pro pozoruhodnost a romantický zjev skal. Jeho nejstarším znalcem byl někdejší setník kolovratského pluku Ignác Dobrava, který několika zprávami o Adršpašských skalách přispěl Bohumíru Langhansovi, představenému evangelické školy ve slezské Svídnici, jenž o nich vydal pojednání tiskem. Je k němu připojeno dosud nejstarší známé vyobrazení skal- mědirytina velikosti 26 na 14,5 cm. Slezske války, Sedmiletá válka a Poslední Mohykán - Nežli zemřel (20.10.1740) Karel VI., zajistil 23leté dceři Marii Terezii nástupnictví, a také nedělitelnost monarchie, novým nástupnickým řádem (pragmatická sankce). Ve stejném roce nastoupil v Prusku na královský trůn Fridrich II. (Bedřich Veliký), který poslal do Vídně soustrastný telegram a téměř současně bez vypovězení války obsadil Slezsko. Tak

začala První slezská válka (1741-1742), válka o rakouské dědictví. Od intelektuála, válečníka a vojenského turisty Fridricha II. je citát: "Kdo neviděl adršpašské skály, knížecí kapli v Grūsau (Křešov) a kostnici v Sedlci, ten neviděl žádnou přírodu, nádheru a umění". Českou korunu přijala Marie Terezie v Praze 29.4.1743 a k té příležitosti také nechal postavit v Adršpachu mlynář T. Hampel Mariánský sloup. Ale již z roku 1745 je nejstarší datum ze Skalní kaple za Spáleným mlýnem, z časů Druhé slezské války (1744-1745), kdy se obyvatelstvo opět schovávalo ve skalách. Mezi letopočty ve Skalní kapli je též monogram mlynáře Tomáše Hampla, který pomáhal v těžkých dobách ve skalách se ukrývajícím obyvatelům. Dosud byla spojencem Marie Terezie Anglie, Fridrich II. měl za spojence Francii. Ale v následující Sedmileté válce (1757-1763) si mocnosti spojence prohodily. Za této války se opět část obyvatel Adršpachu schovávala ve skalách, což dosvědčují dva zbývající letopočty (1757 a 1762) ve Skalní kapli za Spáleným mlýnem. Sedmiletá válka se odehrávala i na moři a v Severní Americe mezi "Novou Anglií" a "Novou Francií" tedy Kanadou. Na podzim 1757 padla pevnost Wiliam Henry. Události Sedmileté války s tím spojené zvěčnil J.F.Cooper v románu "Poslední Mohykán". Podivnou hrou osudu jsou události Sedmileté války na různých kontinentech spojeny letopočtem 1757 ve Skalní kapli za Spáleným mlýnem. A ještě jinak, za Vižňovem a na Honech jsou tzv. Laudonovy valy z roku 1758. Generál Laudon obsadil v ten čas také Teplice s okolím. A na americkém kontinentu porážku roku 1757 odnesl údajný jeho velmi vzdálený příbuzný hrabě z Loudonu. Pravděpodobnější je však, že jeho předkové pocházeli z Livonska a skotští Loudonové k nim nepatřili. Roku 1770 navštívil skály básník Johan Wolfgang Goethe a byl jimi nadšen. Bramborová válka, Přehánka pruská, nebo také Švestkový povyk - Pojmenování takové proto, že se největší vojenská aktivita odehrávala právě v období sklizně brambor a dozrávání švestek. Také se říkalo, že Prusáci chodí do Čech na třešničky. Jejich oblíbenou zastávkou při většině výbojů bývala Branka, kde dodnes dozrávají na jihozápadních svazích třešně nejdříve v celém kraji a je odtud široký výhled do kraje, s možností táboření velkého množství vojska. Pruská vojska tohoto místa využívala při svých vpádech dokonale. K roku 1779 se vztahuje nejstarší známá mapa, ve které jsou zakresleny Adršpašské skály, vydaná roku 1789 v Berlíně. Je to pruská štábní mapa k událostem bramborové války nebo přehánky pruské, jak ji nazval Josef Myslimír Ludvík ve svých dějinách Náchoda. Bramborová proto, že se obyvatelstvo poprvé seznámilo s bramborami, které byly již v Prusku běžnými a vojsko pruské jimi bylo při svých výpadech hojně zásobeno. Původ slova je -brambory-Braniboři-Brandenburk. Josef Dobrovský navštívil zdejší skály roku 1781 a v obdivu o nich napsal do adršpašské pamětní knihy verše starořeckým jazykem. Z jara 1813. (po návratu z Ruska) stál Napoleon opět v čele 150.000 mužů v Německu a u Budyšína zvítězil; Francouzi pronikli až do Vratislavi, načež dne 4. června bylo uzavřeno příměří až do 10. srpna. „V květnu 1813., v sobotu před večerem, přihrnulo se nenadále ze Slezska do Brůmova asi 3000 pěších vojáků francouzských, větším dílem Bavorů a Vinterberčanů beze zbraně, kromě důstojníků, se 300 vozy a dvěma pokladnicemi vojenskými. Důstojníci vzati u měšťanů do bytu, sprostí roztábořili se na podměstí horním Písku, kdežto jsme my studenti mezi nimi chodili a s nimi mluvili. Majíce padnouti v zajetí pruské, utekli se přes hranice do Čech. Po 10. pak hodině, v noci tmavé, opět se zdvihli, a spěchem k Adršpachu se brali, by ku svým do Sas dostati se mohli.- Druhého dne časně zrána přicválalo 50 kozáků ruských, krásně rostlých a pestře oděných, s dlouhými píkami a poptavše se na náměstí, tryskem uháněli k Adršpachu za sborem francouzským; však v několika hodinách opět se vrátili, a téhož dne po poledni odejeli.- Na nás pak veliký dojem způsobili i velmi se zalíbili...Na Opočně držán sjezd, kdež se jednalo o konečném připojení Rakouska proti Napoleonu (15-23. června)...Ten čas v Ratibořicích vévodkyni naši navštívili car Ruský a král Pruský." Josef

Myslimír Ludvík

První písemná zmínka z roku 1348.

